

APTEEKRITE ÕPIBARJÄÄRID NING TÄIENDKOOLITUSTEL OSALEMISE MOTIVATSIOON ÜHE APTEEGIKETI NÄITEL

Gerli kivistik

Juhendaja: Riina Stahl, MA

Tallinna Ülikool, haridusteaduste instituut

Andragoogika ja täiskasvanuhariduse valdkond

ANNOTATSIOON

Oma kutse säilitamiseks peab apteeker end 2 aasta jooksul täiendama erialaste koolitustega 40 täiendkoolituspunkti ulatuses. Lisaks erialastele koolitustele soovivad tööandja pakkuda motivatsioonipaketi ühe osana ka vabatahtlike enesetäiendamiseks mõeldud koolitusi. Vabatahtlikel täiendkoolitustel osalemise motivatsioon on aga madal ning mitmed koolitused on tühistatud väikese osalejate arvu tõttu.

Seminaritöö eesmärk on välja selgitada proviisorite ja farmatseutide (edaspidi ühine nimetaja *apteeker*) takistused õppimisel ning täiendkoolitustel osalemise motivatsioonitegurid. See aitab tööandjatel organiseerida paremaid ning apteekrite soovidele vastavaid vabatahtlikke täiendkoolitusi.

Uuringu andmed koguti kvantitatiivse uurimismeetodiga, küsimustiku abil. uuringule vastas kokku 40 apteekrit.

Tulemustes selgus, et peamine vabatahtlikel koolitustel osalemise takistus on ajapuudus ning sellele järgneb koolituse toimumise ebasobiv asukoht.

Peamine motivatsioonitegur koolitusel osalemiseks on aga oma teadmiste ja oskuste üldine täiendamine.

Võtmesõnad: õpimotivatsioon, takistused õppimisel, täiskasvanud õppija, Illeris, apteeker.

SISSEJUHATUS

Eestis on apteegis töötamiseks nõutav kvalifikatsioon, mille saavad apteekrid omandada Tallinna Tervishoiu Kõrgkoolis 3-aastase farmatseudi või Tartu Ülikoolis 5-aastase proviisori erialaõppe kaudu. Pärast lõpetamist on apteekritel kohustus kvalifikatsiooni hoidmiseks ja tõstmiseks täiendada regulaarselt oma teadmisi ja oskusi, läbides vähemalt 40 akadeemilist tundi erialaseid koolitusi kahe aasta jooksul.

Kontrolli erialaste koolituste läbimise üle teostab Ravimiamet. Juhul, kui apteeker ei ole kahe aastase perioodi jooksul end täiendanud 40 akadeemilise tunni ulatuses, siis on õigus Ravimiameti esindajal tühistada apteekri kutse ning seoses sellega ka õigus töötada apteegis.

Vahetades tööandjat, algab kahe aastane koolitusperiood otsast peale. Erialaste koolituste korraldamine ning korraldamisega seotud kulud on kohustatud tasuma tööandja (Ravimiseadus §45).

Lisaks kohustuslikele erialastele koolitustele soovib tööandja pakkuda apteekritele mitmekesiseid koolitusi ka teistes valdkondades nagu motivatsiooni, juhtimine-, vaimse tervise hoidmine ning muud sarnased teemad. Uurimistöös nimetatakse neid mõistega vabatahtlikud täienduskoolitused. Vabatahtlikud täienduskoolitused ei ole apteekrile kohustuslikud ning nende üle ei teosta järelevalvet ükski asutus. Samas võivad need oluliselt suurendada apteekrite oskusi ja teadmisi klienditeeninduses, enesejuhtimises jms, mis kõik aitab osalenul paremini mõista ja täita apteekri rolli varieeruvates olukordades.

Uurimistöös käsitletava apteegiketi personaliosakonna viimase 4 aasta andmed näitavad, et soov osaleda vabatahtlikel täiendkoolitustel on madal. Aastatel 2019-2023 pakuti apteegiketi 379. apteekrile 28 erinevat vabatahtlikku täiendkoolitust, millest 12 koolitust tühistati, kuna sellele ei registreerunud piisav arv apteekreid. Ülejäänud 16. pakutud koolitused on toimunud kuid 40% juhtudest ei ole osalenud maksimum arv apteekreid (ettevõtte statistika). See aga tähendab, et koolituse maksumus ühe apteekri kohta on tööandjale liiga kõrge. Senine ettevõtte praktika on näidanud, et osaletakse pigem kohustuslikel koolitustel, mis tagab kutse säilimise ning millest osavõtmist kontrollib ka Ravimiamet. Erinevaid täiendkoolitusi küll

küsitakse kuidas need korraldanud ning algab registreerimine koolitusele, siis on huvi pigem madal (ettevõtte statistika).

2022. aasta statistika järgi oli Eestis registreeritud 1559 proviisorit ning 1202 farmatseuti (Tervisestatistika ja terviseuuringute andmebaas). Töötukassa tööjõuvajaduste baromeeter, mis prognoosib tööjõupakkumise ja nõudluse vahelist tasakaalu 12 kuu pärast praegusest hetkest, ütleb, et apteekritest on tööturul puudujääk (Töötukassa).

Tööandjad soovivad omalt poolt teha kõik selleks, et pakkuda praegustele ning ka tulevastele apteekritele kvaliteetset motivatsioonipaketti, mille üks oluline osa on võimalus enesetäiendamiseks ja -arendamiseks. Terviklik ning läbimõeldud motivatsioonipakett tagab apteekrite heaolu ning stabiilsuse.

Töötukassa andmed viitavad apteekrite puudujäägile, mis võib osaliselt mõjutada ametis olijate valmidust täiendkoolitustel osaleda. Samas on apteekrite madal huvi osaleda vabatahtlikel täiendkoolitustel on viinud olukorrani, kus mõned kavandatud koolitused on tühistatud huvi puudumise tõttu. See on vastuolus tööandjate sooviga pakkuda apteekritele motivatsioonipaketi raames laiapõhjalist ja mitmekülgset võimalust enesearenguks.

Apteekrite koolitusvaldkonda on vähe uuritud. Samas on uuritud täiskasvanud õppijate õpibarjääre ja nendega toimetulekut. Reet Jakobson leidis oma uurimistöös, et õpibarjääradena kogetakse madalat õpimotivatsiooni, väheseid õpioskusi ning varasemaid ebameeldivaid õpikogemusi (Jakobson, R. 2021).

Seminaritöö eesmärk on välja selgitada apteekrite motivatsioonitegurid ja takistused vabatahtlikel täiendkoolitustel osalemisel ühe apegiketi näitel, et aidata tööandjal kujundada apteekrite vajadustele ja ootustele vastav koolituste motivatsioonipakett. Uuringu kaudu püütakse mõista, millised tegurid mõjutavad apteekrite osalemist või mitte osalemist vabatahtlike täiendkoolitustel ja kuidas neid motiveerida parema osalemise saavutamiseks.

Tulenevalt seminaritöö eesmärgist on uurimisküsimused järgmised:

1. Millised on apteekrite peamised takistused osalemaks vabatahtlikel täiendkoolitustel?
2. Mis motiveerib apteekreid osalema vabatahtlikel täiendkoolitustel?

Uuring läbiviimiseks kasutatakse kvantitatiivset uurimismeetodit ning poolstruktureeritud intervjuud. Valimi moodustab 50 Eesti erinevates kohtades elavad/töötavad ning erinevas vanuselises kategoorias olevad apteekrid. Valimi moodustamisel võetakse arvesse ka apteekrite tööstaazi, et mõista, kuidas see mõjutab nende motivatsiooni täiendkoolitustel osalemisel. Uuringu tulemused annavad panuse apteekrite koolitusvaldkonna paremaks mõistmiseks ning aitavad kujundada tõhusamaid strateegiaid nende motiveerimiseks.

Käesoleva uurimistöö teoreetilises osas antakse ülevaade, millised on peamised täiskasvanud õppija õpiparjäärid ning mis mõjutab õppija motivatsiooni. Teoreetilise ülevaate lõpus sõnastatakse uurimisprobleem ning eesmärk. Analüütilises osas tutvustatakse uuringu tulemusi ning arutletakse saadud tulemuste üle teoreetilistest seisukohtadest lähtuvalt.

Kes on täiskasvanud õppija?

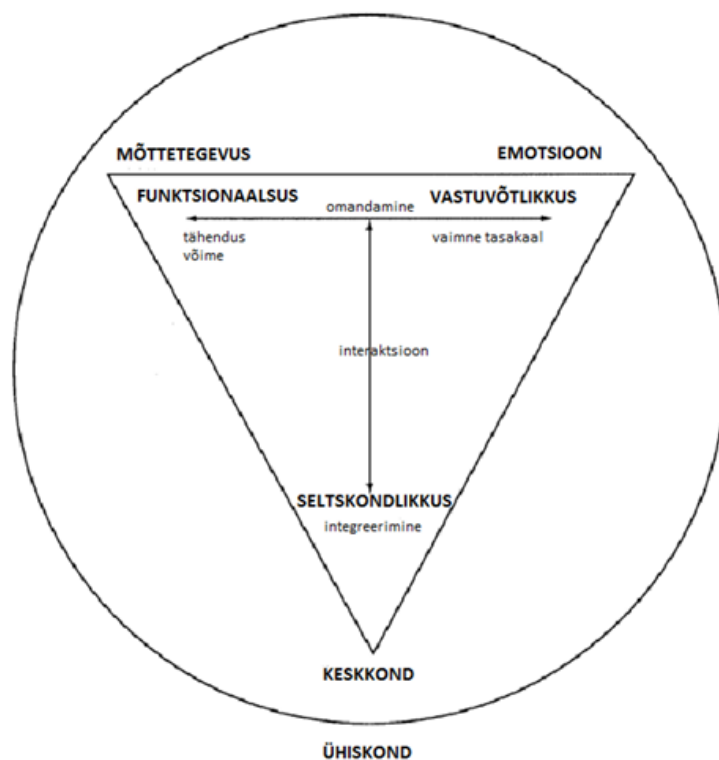
Täiskasvanud õppijat iseloomustavad enesejuhtimise võime, võime siduda õppeprotsess isikliku kogemusega, motivatsioon õppida paremini oma tööd või omandada uusi oskusi ning suundumus lahendada elulisi probleeme. Oluline on ka sisemisest vajadusest lähtuv õppimine (Knowles, 1980).

Traditsiooniliselt on õppimist defineeritud kui protsessi, mille käigus inimene omandab teadmisi, oskusi ja ka hoiakuid ja arvamusi. Professionaalselt on seda peetud kognitiivse psühholoogia valdkonda kuuluvaks koos selliste valdkondadega nagu tajumine, mõtlemine ja mälu (Illeris, 2011).

Õppimine on protsess, mille tagajärjel toimuvad mingid püsivad muutused (Illeris, 2002). Inimese õppimise eesmärgid ja ulatus sõltuvad sotsiaalsest keskkonnast, kus ta viibib, tema õpivajadustest ja -võimalustest, individuaalsest motivatsioonist ja valmisolekust õppida kogu elu (Jõgi, L., Karu, K. 2011).

Vastavalt Illerisele koosneb õppimine kahte tüüpi protsessidest: välistest interaktsioonidest õppija ja keskkonna vahel ning sisemistest psühholoogilistest protsessidest, mille käigus omandatakse uusi teadmisi. Teisalt jaguneb õppimine kognitiivseks (teadmised ja oskused), emotsionaalseks (tunded ja motivatsioon) ja sotsiaalseks (kommunikatsioon ja koostöö) dimensiooniks. Kognitiivne ja emotsionaalne dimensioon tulenevad mõlemad sisemisest interaktsioonist. Esimese eesmärgiks on maailma mõtestamine ja teadmiste omandamine,

samal ajal kui teine püüab säilitada vaimset tasakaalu. Sotsiaalne dimensioon on välise interaktsiooni tulemus. Kõik kolm on omavahel tihedalt seotud ning mõjutavad teineteist. Tavalises klassiruumi kontekstis on õpilased sotsiaalses interaktsioonis õpetajaga, kuigi samaaegselt eeldatakse neilt kognitiivset teadmiste omandamist ja sünteesi. Õpilase teadmiste omandamine ei sõltu aga ainult kognitiivsetest tegevustest, pigem vastupidi. Teadmiste omandamist võib takistada näiteks õpetaja suutmatus ainet piisavalt hästi selgitada. Negatiivsed suhted õpetajaga toovad mängu ka emotsionaalse dimensiooni, mis võib samuti takistada teadmiste omandamist (Illeris, 2003).

Joonis 1. Indiviidi õppimine (Illeris, 2003)

Kõik õppimise dimensioonid on omavahel seotud õppimise osad ning praktikas nad eraldi osadena ei eksisteeri – see tähendab, et vaid ühte dimensiooni õppijas arendada ei saa (Illeris, 2002). Knud Illeris on sidunud kolm õppimise dimensiooni õpibarjääridega.

Täiskasvanud õppija õpibarjäärid

Õppimise takistused ehk see, mis juhtub siis, kui planeeritud õppimisest ei ole aru saadud või on aru saadud puudulikult või moonutatult (Illeris, 2015.). Illeris on välja toonud kolm õpibarjääride liiki: valesti õppimine, kaitse õppimise eest ja vastupanu õppimisele.

Valesti õppimise (kognitiivne õpibarjäär) all mõistetakse olukorda, kus õppija õpitulemused ei vasta seatud ootustele, eesmärkidele. Valesti õppimist esineb sageli, näiteks saab õppija uuest infost valesti aru või ei suudeta piisavalt keskenduda, mis toob omakorda kaasa selle, et õppija ei saa päris täpselt aru, mida tulnuks tegelikult õppida või mõistab seda valesti. Kui selline õpibarjäär on tuvastatud, siis on seda võimalik parandada. Kuid valesti õppimine võib tuua kaasa ka suuremad tagajärjed, kui valesti õpitu kinnitub ja levib edasi. Valesti õppimine võib avalduda keskendumisraskustena, mittemõistmisena, ebaõnnestunud info omandamisena, arvamusena, et õpetatav on juba niigi teada ning ei vaja uuesti õppimist. (Illeris, 2007).

Kaitse õppimise eest (emotsionaalne õpibarjäär) on moonutatud õppimine. Õppija võib moonutada informatsiooni vastavalt sellele, mida ta juba teab. Mingisugusel põhjusel õppija aktsepteerib või ignoreerib uusi teadmisi ning õppimist ei toimu. Emotsionaalne õpibarjäär avaldub viha, kurbuse, meeleheitena; madala enesehinnanguna, enese alahindamisena, vastanduva käitumisena põhjendamatu autoriteetsuse vastu (Illeris, 2002).

Vastupanu õppimisele (sotsiaalne õpibarjäär) on seotud sotsiaalsusega ning tähendab vastuolulist õppimist. Õppimine võib olla vastuolus õppija eelistuste, arusaamade või väärtustega. Vastupanu on väga sageli esinev õpibarjäär. (Illeris, 2009). Sotsiaalne õpibarjäär võib olla tingitud konfliktsetest situatsioonidest, survestamisest, ebameeldivatest õppe olukordadest (juhendaja, õppeaine, sotsiaalne olukord), uute oskuste, ideede, hoiakute omandamisest, arusaamatusest, kui õpitav ei lange kokku varasemate kogemuste või teadmistega (Illeris, 2002).

Õpimotivatsioon

Victor Vroomi ootuste teooria keskendub ideele, et inimesed on valmis pingutama, kui sellele järgneb väärtuslik ja soovitud tasu. Inimene käitub teatud viisil tuginedes ootusele, et

tegevusele järgneb tulemus, milleks on hüve ja see hüve on indiviidi jaoks atraktiivne. Ootuste mudel koosneb kolmest muutujast: ootus (toimetuleku tõenäosus), hüvituse tõenäosus ja hüvitise atraktiivsus. Vroom rõhutab, et inimese motivatsiooni mõjutab, kui palju nad hindavad mistahes tegevusega seotud tasu, kui palju nad usuvad, et pingutades saavutavad nad häid tulemusi (ootused) ning kui palju nad usuvad, et head tulemused toovad kaasa väärilise tasu (University of Cambridge, *n.d.*).

Motivatsioon saavutatakse nende kolme teguri korrutisena, mis tähendab, et motivatsioon puudub, kui isegi üks teguritest on null või negatiivne, ning motivatsiooni olemasoluks peavad kõik tegurid olema positiivsed. (University of Cambridge, *n.d.*).

METOODIKA

Käesolevas uurimistöös on kasutatud kvantitatiivset uurimisviisi. Andmekogumisinstrumendina on kasutatud küsimustikku. Küsimustik on kirjalike küsimuste kogum, mis koosneb lihtsatest standardiseeritud küsimustest, millel on vastusevariandid, mille seast vastaja saab valida (Bruce ja Yearley 2006). Küsimustiku kasutamine annab mulle võimaluse uurida Eesti eri paigus elavate ja töötavate apteekrite takistusi ning motivatsiooni tegureid koolitustel osalemisel. Uurimistöö peaks andma vastuse ka küsimusele, kas maapiirkondades elavate apteekrite õppimise takistused ja motivatsioon erineb suurlinnades ja keskustes elavate apteekrite omast.

Küsimustikus on kolm plokki: sissejuhatavad küsimused, milles on küsitud elukohta, vanust ning tööstaaži. Teine plokk sisaldab küsimusi õppimise takistuste kohta ning kolmandas plokis on küsimused õpimotivatsiooni kohta. Kokku on uuringus 8 sisulist küsimust. Soovi korral oli vastajatel võimalik oma valikuid täpsustada ning selgitada.

Küsimustiku koostamine ning andmete kogumine toimus Google Forms keskkonnas. Link koos selgitusega uurimise olulisusest ning eesmärkidest saadeti apteekidesse üldisele e-posti aadressile.

ANDMETE ANALÜÜS

Vastajad hindasid, kuivõrd nad nõustuvad küsimustiku väidetega 7 pallisel Likerti tüüpi skaalal (1 – üldse ei nõustu ja 7 – nõustun täiesti). Küsimustiku lõpus said vastajad anda

täiendkoolitustele ka soovitusindeksi, mida hinnati Likerti tüüpi 10 palli skaalal (1 - ei soovita üldse ja 10 - soovitan väga). Koolitustel osalemise takistuste alla on koondatud 4 küsimust, mis annavad aimu sellest, kui palju apteekrid koolitustel osalevad ning millised on nende peamised takistused, miks nad ei vali enamaid koolitusi. Motivatsiooni kohta oli samuti esitatud 4 küsimust.

Statistiliseks andmetöötluseks kasutasin vabavaralist Jamovi andmetöötluskeskkonda.

ANALÜÜS

Soov oli aru saada, kas apteekrite elukohta, vanuse ning tööstaaži ja koolitustel osalemise aktiivsuse vahel on seos.

Peamised statistilised näitajad mainitud tegurite kohta on järgmised:

Tabel 1. Vastanud apteekri elukoht maakonniti

Elukoht	Loendus	% kokku	Kumulatiivne %
Harju maakond	18	45.0 %	45.0 %
Ida-Viru maakond	4	10.0 %	55.0 %
Järva maakond	1	2.5 %	57.5 %
Jõgeva maakond	1	2.5 %	60.0 %
Lääne-Viru maakond	1	2.5 %	62.5 %
Lääne maakond	1	2.5 %	65.0 %
Pärnu maakond	3	7.5 %	72.5 %
Saare maakond	1	2.5 %	75.0 %
Tartu maakond	9	22.5 %	97.5 %
Valga maakond	1	2.5 %	100.0 %

Tabel 2. Tööstaaž

Töötatud aeg	Loendus	% kokku	Kumulatiivne %
11-15	7	17.5 %	17.5 %
16-20	5	12.5 %	30.0 %
6-10	7	17.5 %	47.5 %
0-5	3	7.5 %	55.0 %
21-	18	45.0 %	100.0 %

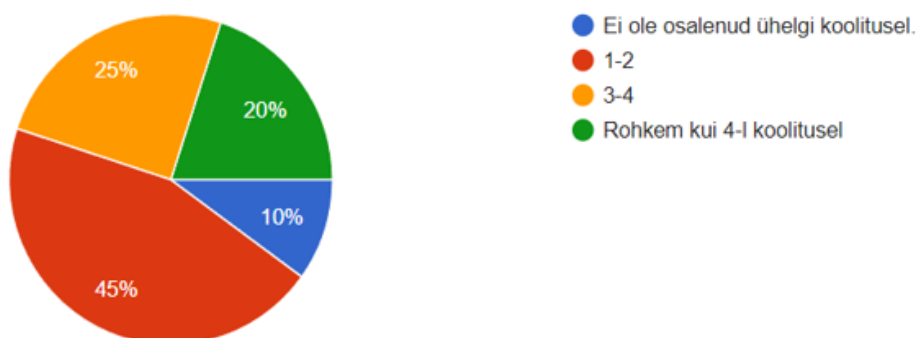
Tabel 3. Vanus

Vanus	Loendus	% kokku	Kumulatiivne %
22-30	2	5.0 %	5.0 %
31-40	12	30.0 %	35.0 %
41-50	9	22.5 %	57.5 %
51-60	10	25.0 %	82.5 %
61-70	7	17.5 %	100.0 %

Järgnevad sisuliste küsimuste tulemused esitatakse uurimisküsimuste kaupa.

1. Millised on apteekrite peamised takistused osalemaks motivatsioonikoolitustel?

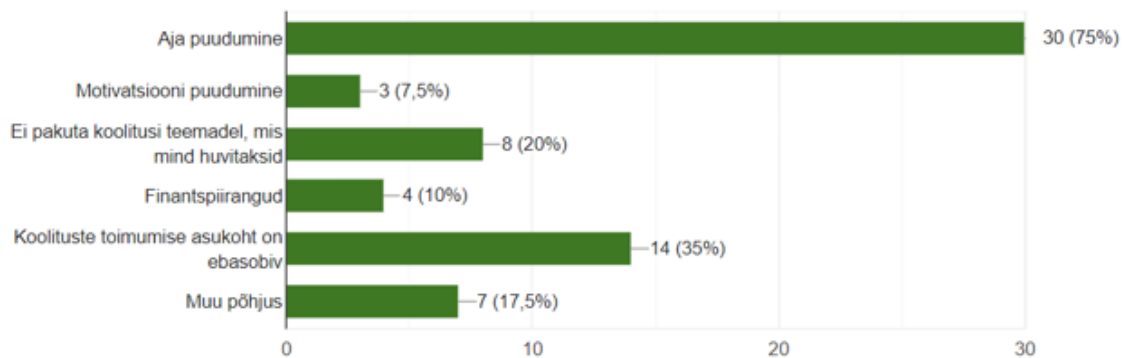
Apteekritelt uuriti, kui paljudel täiendkoolitustel on nad osalenud viimase aasta jooksul.

Joonis 1. Koolitustel osalemise aktiivsus

18 apteekrit on osalenud 1-2 koolitusel aasta jooksul, mis oli kõige sagedasem vastus. 8 apteekrit ehk 20 % vastanutest on osalenud rohkem kui 4 koolitusel ning 4 apteekrit ei ole osalenud ühelgi täiendkoolitusel.

Uuriti, millistel põhjustel ei ole osaletud rohkematel koolitustel ning kõige enam toodi välja ajapuudust.

Joonis 2. Peamised takistused koolitustel osalemiseks.

Uurimistulemustest nähtub, kas koolitustel osalemise aktiivsus sõltub apteekri vanusest. Nendel kahel teguril omavahel seost ei ole ning see on välja toodud alljärgnevas tabelis.

Tabel 4. Koolitustel osalemise kord ning apteekri vanus.

Vanus	Koolitustel osalemise kord				Kokku
	0korda	1-2korda	3-4korda	4...	
22-30	0	1	1	0	2
31-40	2	8	0	2	12
41-50	0	3	2	4	9
51-60	1	5	4	0	10
61-70	1	1	3	2	7
Kokku	4	18	10	8	40

χ^2 Tests

	Value	df	p
χ^2	15.6	12	0.213
N	40		

Tabel näitab, et seos apteekri vanuse ning koolitustel osalemise kordade vahel on nõrk. ($p=0,213$) Koolitustel osaletakse vanusest sõltumata.

Eespool on välja toodud, et koolitustel osalemise peamine takistus on aja puudus ning sagedasti on mainitud ka ebasobivat asukohta. Küsides apteekritelt, kuivõrd koolitustel

osalemine on neile koormav, siis 40% osalejatest ei olnud selle väitega üldse nõus või pigem ei olnud nõus ning vaid 10% vastanutest nõustusid väitaga täielikult või osaliselt.

Tabel 5. Koormav osalemine koolitustel.

Koormav osalemine	Loendus	% kokku	Cumulative %
1 Ei nõustu üldse	9	22.5 %	22.5 %
2	7	17.5 %	40.0 %
3	4	10.0 %	50.0 %
4	7	17.5 %	67.5 %
5	9	22.5 %	90.0 %
6	2	5.0 %	95.0 %
7 Nõustun täielikult	2	5.0 %	100.0 %

Viimase küsimusena uuriti, kuivõrd rahul on apteekrid pakutavate täiendkoolitus võimalustega. Siin on 55% apteekritest pakutavate võimalustega kas väga rahul või pigem rahul ning mitte ükski apteeker ei väitnud, et ei ole pakutavate võimalustega üldse rahul.

Tabel 6. Rahulolu pakutavate koolitustega

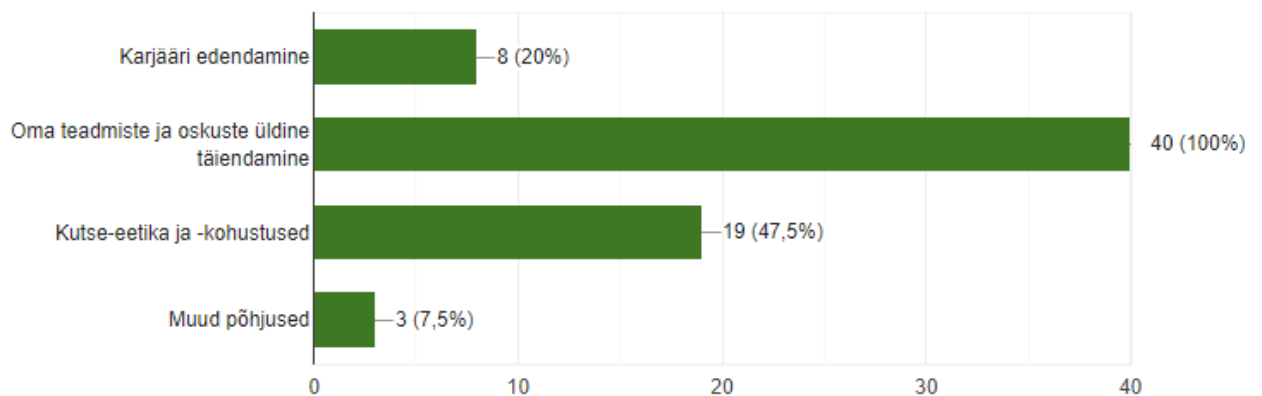
Rahulolu pakutavate koolitustega	Loendus	% of Total	Cumulative %
3	1	2.5 %	2.5 %
4	6	15.0 %	17.5 %
5	11	27.5 %	45.0 %
6	14	35.0 %	80.0 %
7 Olen väga rahul	8	20.0 %	100.0 %

Teine uurimisküsimus oli:

2. Mis motiveerib apteekreid osalema motivatsioonikoolitustel.

Peamine motivatsioonitegur täiendkoolitustel osalemiseks on “Oma oskuste ja teadmiste üldine täiendamine”. Antud motivatsiooniteguri tõid välja 100% kõik küsitlusele vastanud apteekrid.

Sellele järgnev motivatsioonitegur on “Kutse eetika ja -kohustused”. Järgnev tabel näitab motivatsioonitegurite loetelu ning mitu korda vastav tegur välja toodi.

Joonis 3. Motivatsioonitegurid koolitustel osalemiseks

Lickerti tüüpi skaalal uuriti, kas tööandja toetab ja motiveerib täiendkoolitustel osalemist.

Tabel 7. Tööandja toetus koolitustel osalemiseks.

Tööandja toetus	Loendus	% kokku	Kumulatiivne %
1 Ei nõustu üldse	1	2.5 %	2.5 %
2	1	2.5 %	5.0 %
3	5	12.5 %	17.5 %
4	6	15.0 %	32.5 %
5	6	15.0 %	47.5 %
6	10	25.0 %	72.5 %
7 Nõustun täielikult	11	27.5 %	100.0 %

Üle poolte vastajatest nõustub täielikult või osaliselt, et tööandja toetab ja motiveerib neid.

Uurisime ka koolituste soovitusindeksit ning küsisime taas Likerti tüüpi 10 pallisel skaalal “Kuivõrd soovitate kolleegil osaleda tööandja poolt pakutavatel täiendkoolitustel?”

Tabel 8. Koolituste soovitusindeks

Soovitusindeks	Loendus	% kokku	Kumulatiivne %
1 Ei soovita üldse	1	2.5 %	2.5 %
5	5	12.5 %	15.0 %
6	3	7.5 %	22.5 %
7	5	12.5 %	35.0 %
8	11	27.5 %	62.5 %
9	2	5.0 %	67.5 %
10 Soovitan väga	13	32.5 %	100.0 %

Koolitustega rahulolu küsimusele oli lisatud ka kommentaari jätmise võimalus, milles sai anda täpsemaid selgitusi. Kommentaaridena on juurde lisatud:

“Pole ühtegi reaalselt takistust, peale “ei viitsi”; “Võimalik on valida väga erinevate teemade hulgast”; “Kui aega ja tahtmist, siis erinevaid koolitusi on piisavalt”; “Täiendkoolitusi sooviks teha tööajast”.

ARUTELU JA KOKKUVÕTE

Seminaritöö eesmärgiks oli välja selgitada apteekrite õpibarjäärid ning täiendkoolitustel osalemise motivatsioon ühe apteegiketi näitel. Küsimustiku sissejuhatavas osas esitati apteekritele kolm küsimust: apteekrite vanus, elukoht ning tööstaaž apteegis. Nende küsimuste esitamise eesmärk oli aru saada, kas apteekri elukoha, apteekri vanuse ja tema tööstaaži ning koolitustel osalemise aktiivsuse vahel on mingi seos.

Mitte ühegi eelpool mainitud teguri ning koolitustel osalemise aktiivsuse vahel ei ole seost. Suurem osa vabatahtlikest täiendkoolitustest korraldatakse Tallinnas. Selle seosega sooviti mõista, millises ulatuses peaks koolitusi läbi viima teistes Eesti suurlinnades. Kahjuks ei vastanud küsimustikule piisavalt apteekreid erinevatest maakondadest, et luua seos elukoha ning koolitustel osalemise aktiivsuse vahel.

Samuti näitab tabel 3, et vabatahtlikel täiendkoolitustel osaletakse sõltumata vanusest või tööstaažist.

Esimene uurimisküsimus *Millised on apteekrite peamised takistused osalemaks vabatahtlikel täiendkoolitustel?* selgub, et peamiseks takistuseks loetakse aja puudust. Soovi korral oli apteekritel võimalus on vastust täpsustada ning täpsustusena selgus, et apteegis on tööliiga

vähe personali, mille tõttu on keeruline leida vaba aega enese täiendamiseks. Kommentaaridena on juurde lisatud:

“Koolitused toimuvad peamiselt Tallinnas või Tartus. Ei saa sinna minna”; “Töötajate puudus - ei saa osaleda, kuna keegi peab tööl olema”; “Ei jää aega töö kõrvalt”; “Tihe töögraafik, töötamine ületundidega ning vabast päevast koolitusele minek ei ole motiveeriv”; “Kiire elu ja enda ebamugavustsooni asetamine”

Täpsustavate kommentaaridena on personali puudus kõige enam esile kerkiv takistus koolitustel osalemiseks. Illerise õpibarjääride liigituses kuuluvad need õppimisele vastupanu osutamise dimensiooni, kus õppimine on vastuolus õppija eelistuste, väärtuste ja arusaamisega (Illeris, 2002). Sotsiaalne õpibarjäär võib olla tingitud konfliktsetest situatsioonidest, survestamisest, ebameeldivatest õppe olukordadest, milleks võib siin lugeda näiteks koolituste ebasobivat asukohta.

Apteekritelt küsiti, kuivõrd nad peavad täienkoolitustel osalemist koormavaks. 40% vastanutest ei pea koolitustel osalemist koormavaks ning 10% osalejatest peab. Ülejäänud vastajad paigutasid nende kahe vahele.

Takistusi puudutavad küsimused näitavad, et rahulolu pakutavate täiendkoolituse võimalustega on kõrge. 55% apteekritest olid väga või pigem rahul ning ükski vastaja ei olnud täielikult rahulolematu. Apteekrid ei pea ka täiendkoolitustel osalemist koormavaks. See viitab sellele, et kuigi osalemine võib olla piiratud, on nad rahul neile pakutavate võimalustega.

Teine uurimisküsimus keskendub õppimise motivatsioonile ning küsiti *Mis motiveerib apteekreid osalema vabatahtlikel täiendkoolitustel?*

Peamise motivatsioonitegurina tuuakse välja oma teadmiste ja oskuste üldise täiendamise. Selle märkisid ära 100% kõik küsimustikule vastanud apteekrid. Sellele järgnes motivatsioonina kutse-eetika ja -kohustused, mis märgiti ära 19-l korral.

52.5% vastanutest väidab, et tööandja toetab täiendkoolitustel osalemist täielikult. 17,5% ütleb aga, et tööandja ei toata üldse või toetab liiga vähe. Mitmel korral tuuakse vabavastusena välja transpordi puudumist, et sõita Tallinnasse koolitusele.

Victor Vroom ütleb, et inimesed on valmis pingutama, kui sellele järgneb väärtuslik ja soovitud tasu (University of Cambridge, *n.d.*)

Uuringust lähtub, et apteekrite ootuseid ei ole selles osas täidetud. Koolitused ei paku piisavalt motivatsiooni osalemiseks ning seda erinevatel põhjustel. Kas puudub motivatsioon tervikuna, koolituste toimumise asukoht on ebasobiv või apteegis liiga palju tööd ning vabu päevi eelistatakse veeta teisiti.

Uurimistöö piiranguks on asjaolu, et kuigi küsimustiku sissejuhatuses oli välja toodud, et vastata palutakse vaid vabatahtlikele koolitustele, siis ühest vastusest võis välja lugeda, et vastamisel võeti siiski arvesse ka kohustuslikke koolitusi.

Käesolev seminaritöö tõi välja apteekrite õpibarjäärid ning täiendkoolitustel osalemise motivatsiooni tegurid ühe apteegiketi näitel.

Töö praktiline väärtus seisneb selles, et autorile teadaolevalt ei ole Eestis uuritud apteekrite vabatahtlikel täiendkoolitustel osalemise õpibarjääre ega motivatsioonitegureid ning see uuring aitab tööandjatel paremini organiseerida ning süstematiseerida koolitusi. Töö tulemusi saavad kasutada nii uuringualune apteegikett kui ka kõik teised apteegid. Samuti annab see tööandjatele võimaluse muuta apteekrite arenguvõimalused atraktiivsemaks ning kasvatada seeläbi apteekri elukutse populaarsust.

KASUTATUD KIRJANDUS

Bruce, S. ja Yearley, S. (2006). *The SAGE Dictionary of Sociology*. Thousand Oaks: Sage.

Illeris, K. (2003) *Towards a contemporary and comprehensive theory of learning*. International Journal of Lifelong Education, 22:4, 396-406

Illeris, K. (2011). *The Fundamentals of Workplace Learning: Understanding How People Learn in Working Life*, Taylor & Francis Group

Illeris, K. (2002). *The three dimensions of learning: contemporary learning theory in the tension field between the cognitive, the emotional and the social*. Roskilde: Roskilde University Press

Jakobson, R. (2021), „Täiskasvanud õppijate õpibarjäärid ja nendega toimetulek täiskasvanute gümnaasiumide õpetajate kogemuses”, magistritöö.

Jakovlev, E. (2019), „Täiskasvanud õppijate õpibarjäärid ja nendega toimetulek“, magistritöö

Knowles, M. S. (1980). *The modern practice of adult education: From pedagogy to andragogy*. Cambridge: The adult education company.

Märja, T., Jõgi L., Lõhmus, M., (2021) „Andragoogika. Raamat täiskasvanute õppimisest ja õpetamisest“.

Ravimiseadus

Statistikaamet,

https://statistika.tai.ee/pxweb/et/Andmebaas/Andmebaas__04THressursid__05Tootajad/THT022.px/table/tableViewLayout2/)

Töötukassa, <https://www.tootukassa.ee/et/baromeeter/poster?period=341&area=all>

University of Cambridge (n.d.). Vroom's expectancy theory, <https://www.ifm.eng.cam.ac.uk/research/dstools/vrooms-expectancy-theory/>